

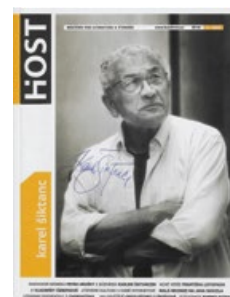
ZBOŘIL PRVNÍM ODSTAVCEM SI NAKRESLÍM DVEŘE

TÉMA
Virginie Desportes
Enfant terrible
francouzské literatury

ROZHOVOR
Pirkko Saisio
Chci dosáhnout
dokonalé věty

ESEJ
Pavel Pospěch
Na všechno sami
Co přináší individualizaci

HISTORIE
Veronika Šikulová
Černá barva radosti
30 let od smrti R. Slobody

HOST UŽ více než sto let

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost
Číslo 8 | 2025, ročník XLI
Vyšlo v Brně 14. října 2025
Beethovenova 4, Brno, 602 00
tel.: 725 606 144
objednavky@casopishost.cz
www.casopishost.cz
Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host
(IČ 48 51 48 53),
s laskavou finanční podporou
Ministerstva kultury ČR
a statutárního města Brna ■ | ■ | ■ | ■ | ■

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine
(www.eurozine.com) EUROZINE
Registrováno Ministerstvem kultury ČR
pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938
Vychází 10× ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor
Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora
Josefína Formanová | redaktorka
Václav Maxmilián | redaktor
Ondřej Nezbeda | redaktor
Frederika Halfarová | produkce
Alena Němcová | jazyková redaktorka
Marek Timko | jazykový redaktor slovenštiny
Matěj Málek | grafická úprava a sazba
David Konečný | fotograf
Lenka Secká | technická redaktorka

Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,
Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,
Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,
Anna Pospěch Durnová, Zuzana Říhová, Petr Vizina

Písmo | Kunda (Superior Type)
a Atyp (Suitcase Type Foundry)
Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)
a Holmenn (70 g/m²)
Foto na obálce | David Konečný
Ilustrace | Veronika Pažická

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč
Předplatné na www.h7o.cz/predplatne
nebo telefonicky na čísle 775 995 695:
tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,
tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha
a První novinová společnost, a. s., Praha
Zasílání předplatného zajišťuje firma
SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

SEZNAM NEPŘIJATÝCH

Jan Němec

Dlouhý je seznam spisovatelů a spisovatelek, které prezident Petr Pavel nepřijal ani se s nimi nesetkal. Nepřijal nobelistu Orhana Pamuka, který Prahu navštívil na začátku roku a my ho měli na obálce dubnového čísla, nepřijal legendu finské literatury Pirkko Saisio, která v Praze byla v květnu a s níž vám přinášíme rozhovor, na žádné ze svých cest do Francie se nesetkal s Virginíí Despentes, jíž věnujeme tematický blok, na Hrad nepozval ani Palestinku Adanii Shibli, která se v Praze ocitla na přelomu září a října a s níž vám rozhovor přineseme v jednom z příštích čísel, natož kohokoli z českých autorů, jejichž sloupky, články a recenze najdete na dalších stránkách. Možná si říkáte: A proč by prezident vůbec měl spisovatele přijímat? Moje řeč! Proboha proč? S Danem Brownem ovšem posnídali smažená vajíčka, s výhledem na nejmystičtější město na světě, a během snídaně vlastně vznikl i ten seznam nepřijatých. Bylo to velké vítězství literárního marketingu nad literaturou. Brownovi to za to určitě stálo, ale byl jediný.

OSOBNOST

- 8** Prvním odstavcem si nakreslím dveře, pak už jenom koukám, co je za nimi. S Jonášem Zbořilem o rozhovorech se spisovateli, přecitlivělosti a dětech, které nejsou celý ty

KONTEXTY

- 20** Jan Jindřich Karásek: Za hranu půlnoci. O late night shows, jejich minulosti i současnosti a monokultuře

TÉMA

VIRGINIE DESPENTES

- 28** Michaela Rumpíková: Psát s kladivem v ruce. O čtení světa mezi řádky, literárním punku a sdíleném selhání
- 34** Míla Janišová: Radikální učitelka. O současné Francii, zranitelných postavách a ceně solidarity
- 38** Desportes cíleně nezabředává v jedné formě. S překladatelkou Petrou Zikmundovou o chčipácích, francouzském #MeToo a brutální upřímnosti
- 41** Virginie Desportes: Mým bílým přátelům
- 42** Baise-moi. Ukázka z debutového románu Virginie Desportes

ESEJ

- 46** Pavel Pospěch: Na všechno sami. Co nám přináší proces individualizace?

BELETRIE

- 53** **ateliér** Václav Zykmond — Ludvík Kundera: Výhružný kompas
- 55** **básník čísla** Pavel Kolmačka: Ptactvo rozněcuje den
- 63** **povídka** Edgar Dutka: Předvečer
- 66** **nová jména** Gabriela Poláková: Jakmile otevřeme brány roztaživosti

ROZHOVOR

- 70** Chci dosáhnout dokonalé věty. S Pirkko Saisio o Helsinské trilogii, obřím oranžovém miminu a autofikci

HISTORIE

- 78** Veronika Šikulová: Černá barva radosti. Třicet let od smrti Rudolfa Slobody

KRITIKY

- 86** Branko Jelinek: Oskar Ed. Můj nejlepší přítel (Pavel Kořínek)
- 88** Chris de Stoop: Kniha Daniel (Ondřej Nezbeda)
- 90** Jiří Pehe: Zpráva posledního člověka (Kryštof Špidla)
- 92** Alice Horáčková: Václav a Kamila Bendovi. Příběh lásky a odvahy (Josef Chuchma)

RECENZE

- 94** Nela Bártová: Házeliště granátů (Roman Polách)
- 95** Miřenka Čechová: Co já? Co ty? (Kryštof Eder)
- 96** Georgi Gospodinov: Zahradník a smrt (Marta Ljubková)
- 97** Linn Strömsborg: Nikdy, nikdy, nikdy (Daniela Mrázová)
- 98** Liv Strömquistová: Hovoří Pýthie (Jana Šrámková)
- 99** Linda Bartošová: Jako by mě opustila všechna síla. Rozhovory o duševním zdraví (Jan Němec)
- 100** Valerio la Martire: Podivnost (Sára Vybíralová)
- 101** Brigitte Riebe: Sestry z Berlína. Kniha první a druhá (Michaela Škultěty)

SLOUPKY

- 6** **názor** Václav Maxmilián: Vyprázdňený mýtus národa
- 7** **vlastiběda** Aleš Palán: Bezpodmínečně trvám!
- 18** **hranice** Alena Machoninová: Taková obyčejná věc
- 18** **laboratoř** Jan Váňa: Bin Ládinův bestseller
- 19** **manuál** Jan Škrob: Manuál k Gillesi Deleuzovi
- 45** **mikrostop** Václav Maxmilián: Good grief!
- 75** **zevnitř** Emma Kausc: Toss a Coin to Your Witcher
- 75** **druhá vášeň** Anna Beata Hábllová: Akustická pěna, molitan a koberec
- 76** **paratext** Matěj Málek: Smrt designu
- 84** **perspective** Petra James: Folklor je globální
- 103** **atašé** Markéta Jakešová: Pohled palestinskýma očima
- 108** **mime** Jakub Jetmar: Přemluví sušičku
- 4** **hostpot** Statusy
- 5** **zprávy**
- 83** **madlenka** Petry Hůlové
- 102** **rozečteno** Tipy redakce

S Jonášem Zbořilem o rozhovorech se spisovateli,
přecitlivělosti a dětech, které nejsou celej ty

PRVNÍM
ODSTAVCEM SI
NAKRESLÍM DVEŘE,
PAK UŽ JENOM
KOUKÁM,
CO JE ZA NIMI

Text Jan Němec
Foto David Konečný

**STROJOVNA
CHLAZENÍ**

1.77
strojovna
chlazení

**NEPOVOLANÝM
VSTUP ZAKÁZÁN**

O late night shows, jejich minulosti i současnosti a monokultuře

ZA HRANU PŮLNOCI

Jan Jindřich Karásek

Formát late night show byl donedávna symbolem americké, potažmo globální zábavní kultury. Dnes však sotva přežívá v digitálním světě, který si žádá autenticitu a okamžité reakce, kdykoli a kdekoli. Navíc podléhá čím dál většímu tlaku, jak ukazují kauzy Jimmyho Kimmela či Stepheny Colberta. Příběh uhlazených talk shows se zábavnými vsuvkami je ovšem nejen historií vzestupu i pádu jednoho televizního formátu, ale možná i obrazem širší proměny celé naší kultury.

Koncem léta mediálním a zábavním průmyslem otřásl suché oznámení: v květnu 2026 skončí bez náhrady *The Late Show* se Stephenem Colbertem. Oficiálně jde o rozhodnutí televize CBS motivované „čistě finančními důvody“. Jenže načasování vzbudilo otázky: Paramount, vlastník stanice, krátce předtím vyplatil šestnáct milionů dolarů, aby urovnal absurdní žalobu prezidenta Donalda Trumpa spojenou s pořadem *60 Minutes*, a současně potřeboval politikou podporu pro miliardovou fúzi s mediální společností Skydance. Colbert sám přitom v jednom z dílů své show veřejně kritizoval tuto dohodu jako „velký úplatek“. Šlo o slovní hříčku odkazující na Trumpův „velký krásný zákon“. Když k tomu připočteme ostré reakce demokratických senátorů, vypadá to už méně jako účetní rozvaha a mnohem více jako politický tah maskovaný jazykem účetnictví.

Jenže politické čtení celé situace může být jen příslovečným posledním stéblem jedné televizní tradice. Ona účetní fakta totiž nelze obejít. Colbert byl po většinu posledních let sice jedničkou mezi late night moderátory, ale samotný formát podobných pořadů se finančně i z hlediska zájmu diváků propadá: v roce 2018 utržila CBS za reklamu v rámci *Late Show* přibližně 121 milionů dolarů. V roce 2025 už jen kolem 70 milionů. Celkově příjmy z reklam v segmentu late night TV na amerických sítích klesly z necelých 440 milionů na zhruba polovinu. Denní studiový provoz, kapela, placení hostujících stand-up komiků, odbory, drahá produkce, PR oddělení řešící propagaci — to všechno internetové klipy ani virální YouTube segmenty, kam se z velké části diváci těchto programů

přesunuli, nedokážou zaplatit. Politika mohla Colbertovi zasadit poslední ránu, ale samotný žánr už finančně navzdory své dřívější kulturní relevanci krvácel dávno.

Jenže právě proto, že late night talk show byla desítky let kulturním kompasem Ameriky, její potenciální konec má přesah daleko za oceán. Formát „muže za stolem“ s monologem, hosty a hudebními čísly se stal šablonou, kterou přebírala i evropská a česká televize: od Jana Krause po Karla Šípa, případně dnes Honzy Dědka. Dokonce i internetové pořady a podcasty, které dnes dominují, jako u nás třeba rozhovory Čestmíra Strakatého, navazují na rétoriku i rytmus těchto show: krátké segmenty, výrazný host, pointa vystavená tak, aby fungovala i samostatně v nadpisu epizody.

Když sledujeme konec Colberta či ohrožení Kimmela, není to jen nějaká americká mediální vsuvka. Jde o celý globální posun v tom, co považujeme za pořádný rozhovor. Česká scéna přitom ukazuje, že i u nás formát dokázal po dekády fungovat jako místo, kde se potkávali politici, umělci i v uvozovkách obyčejní lidé v jednom jako kdyby obýváku.

DÁMY A PÁNOVÉ

Late night TV je žánr, který se v americké televizi ustálil jako pevný blok po posledních zprávách. Vysílá se mezi 23:00 a druhou hodinou ráno a stojí na charismatu jednoho moderátora, živé kapele, reagujícím studiovém publiku a rychlém rytmu střídání krátkých segmentů: úvodního stand-up monologu reagujícího na události dne, rozhovorů se slavnými hosty propagujícími filmy či knihy, hudebních vystoupení nebo

komediální skečů. Klíčové je pravidelné vysílání, které kombinuje zábavu, satiru a popkulturní promo ve formátu, jenž byl dnes už po desetiletí součástí západního televizního rituálu před spaním.

Dnes je tento model ekonomicky i kulturně neudržitelný. Provoz velké denní studiové produkce totiž zůstává nákladný, zatímco příjmy z reklamy na živé televizi klesají a online zhlédnutí je nedokázou vykompenzovat. Late night pořady svého času sice velmi rychle zareagovaly na digitální proměnu trhu se zábavou a nalákaly mnoho nových fanoušků na své YouTube kanály a další platformy. Marketingová oddělení si tehdy ovšem neuvědomila, že místo toho, aby pouze podpořila sledovanost televize, tím zároveň vytvářejí nový divácký návyk: počkat si na to nejlepší z vysílání naservírované právě na YouTube, Instagramu nebo TikToku.

Celebritám zároveň už televize neslouží jako hlavní promo kanál, protože svůj obsah rovněž vypouštějí přímo přes své profily na sociálních sítích či mluví ve stále populárnějších podcastech, kde mají mnohem větší prostor se rozprávět. Nemluvě o tom, že samotní youtubeři, podcasteři, tiktokeři a další internetoví tvůrci prvky late night shows i jejich estetiku velmi schopně převzali do svého obsahu, ať už jsou to dlouhá povídání na gauči, angažované monology, nebo bleskové komediální skeče. To, co kdysi tvořilo kouzlo late night, tedy příjemné pásmo nekonfliktní zábavy, se rozpadlo do samostatných klipů.

A z celého formátu zbyla spíše internetová nostalgie než životaschopný byznys. U klipů, které ještě před deseti lety měly hlavně nalákat mladou generaci

PSÁT S KLADIVEM V RUCE

Michaela Rumpíková

RADIKÁLNÍ UČITELKA

Míla Janišová

DESPENTES CÍLENĚ NEZABŘEDÁVÁ V JEDNÉ FORMĚ

Rozhovor s překladatelkou Petrou Zikmundovou

MÝM BÍLÝM PŘÁTELŮM

Virginie Despentes

BAISE-MOI

Ukázka z debutového románu Virginie Despentes

VIRGINIE DESPENTES

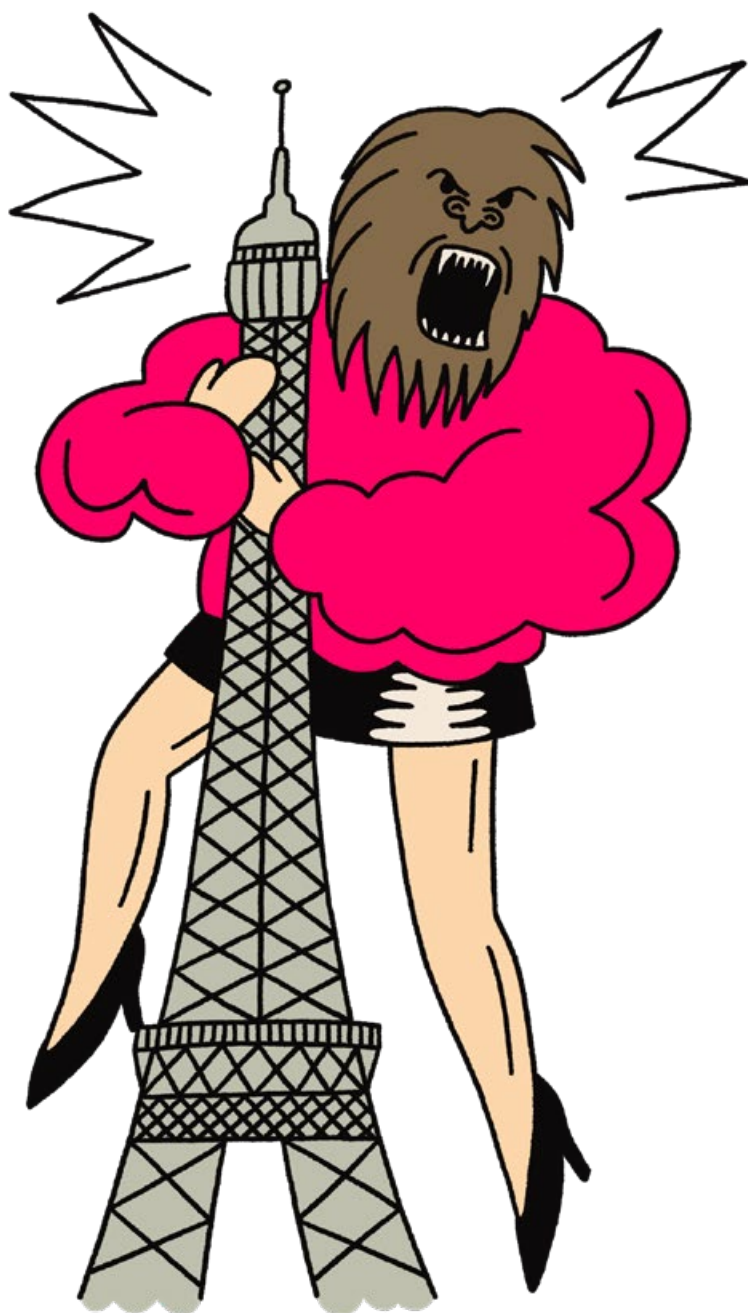
Ilustrace Veronika Pažická

Nálepku enfant terrible novináři dávají rádi kdekomu, málokdo si ji však skutečně zaslouží. Francouzská prozaička Virginie Despentes ano. Nejen proto, že se ve svých románech nebojí nořit i stoupat do všech pater společnosti a ohledávat, co je to neúspěch, násilí, zklamání a snaha nějak přežít. Ale možná proto, že má všechny své chudáky, feťáky a debily ráda.

PSÁT S KLADIVEM V RUCE

Michaela Rumpíková

Virginie Despentes na český knižní trh vstoupila s pověstí enfant terrible, jako militantní feministka, jako nesmlouvavá kritička kapitalismu. S každou nálepkou lze souhlasit — jenže pořád jde o nálepky, momentky ze zastaveného času. Při čtení jejích románů a esejů vystupuje zpoza řádek jiná Despentes. Pozorující, tápající, naslouchající.

„Když píšu, cítím se jako feministka a militantka,“ tvrdí o sobě Virginie Despentes. Pochází z rodiny svobodomyšlných odbořářů. Otec byl marxista, matka feministka. Jak sama autorka často zdůrazňuje, vyrůstala na *Komunistickém manifestu* a textech Angely Davis. V podcastu *France Culture* na téma „Mocné ženy“ proto bez váhání přiznává, že jejím nejoblíbenějším domácím předmětem je kladivo. Slouží jí nejen jako symbol třídního boje, ale také jako nástroj k bourání morálních zdí literárního kánonu a zakořeněných společenských norem.

Považuje se za proletářku ženskosti a třídní a feministický boj chápe jako dvě nutně neoddelitelné roviny téže emancipace. Psaní se pro ni stává prostorem ke zkoumání, jak se naše životy podřizují logice patriarchálního kapitalismu a musí buď vyhovět jeho potřebám, nebo v něm opakovaně selhávat. Despentes se staví na stranu selhání. Jak naznačuje v esejí *Teorie King Konga* (Albatros, 2024), píše po boku outsiderů a společenských odpadků, holek, které „příliš“ zuří, „příliš“ hlasitě mluví, „příliš“ si stěžují — zkrátka všech, kteří nejsou ochotni nebo schopni přizpůsobit se diktovaným standardům globálního trhu.

POTETOVANÍ ŽIVOTEM

„Tak pozorně pozorovala, co se kolem ní děje, že postupně dokázala číst svět mezi řádky,“ píše Despentes o Hyeně, jedné z postav románu *Dítě apokalypsy* (Host, 2012). I sama autorka připomíná detektiva současnosti, vypravěče-pozorovatele, jehož role spočívá v pečlivém sledování a interpretaci společenských vztahů. V době, kdy literatura stále nese vliv poststrukturalismu

a formálně experimentuje s autofikcí, se Despentes vrací k samotnému příběhu a jeho sociohistorické ukotvenosti. Upřednostňuje tradičnější způsob vyprávění, zpravidla ve třetí osobě, které obohacuje dávkou odosobněné ironie a kritického nadhledu. Pohybuje se na pomezí realisticko-naturalistické tradice s místy kýčovitou dynamikou pulповé a noirové estetiky. Texty se tak často nacházejí na rozhraní „vážného“ a „populárního“ úzu, narušují, ve francouzské literatuře pevně zavedené, kanonické rozlišení mezi elitní a masovou literaturou. Despentes se považuje za spisovatelku lidu a v literatuře ji nezajímá ani tak experimentální rovina, jako spíš možnost, jak sama tvrdí, „dělat věci srozumitelné“. Dalo by se říct, že literatura v autorčině pojetí získává roli „médiu“ jakožto přístupný a zároveň zprostředkovávající prostor, v němž se krystalizuje určité vidění světa. Nejde přitom jen o předávání informací či vyprávění příběhů, ale spíše o literaturu jako místo setkávání, kde se mísí různé perspektivy, reflektují společenské zkušenosti a čtenáři mohou vstoupit do dialogu s autorčím pohledem na realitu.

Zájem o společnost u Despentes vychází ze subjektivního vnímání sociálních struktur promítajících se do jejího vlastního života. Přestože se vyhýbá autobiografickým trendům, tematická výstavba románů se od samého počátku opírá o autorčiny osobní zkušenosti. Vzniká tak rámec pro určitou formu sebevyprávění, ať už jde o cyklicky se objevující téma znásilnění (*Baise-moi*, *Teorie King Konga*), sexuální práci (*Les Chiennes savantes*), pobyt v blázinci (*Bye Bye Blondie*), či drogovou závislost (*Cher connard*). Jako by si své osobní zkušenosti nepřivlastňovala, ale spíše upozorňovala

na jejich kolektivní přesah. Osobní život a psaní se tak hravě proplétají a tato „propletenost“ dodává tvorbě jistou autenticitu. Despentes popisuje tento vzájemný vztah prostřednictvím metafor tetování. Životní zkušenosti se do kůže vpíjejí jako černý jed, zanechávají, místy nevkusné, stopy na celý život, „znetvořují a utvářejí“, jak autorka popisuje v *Teorii King Konga*, a přesto dokážou vytvářet spleť romaneskní mozaiky, které díky vyprávění znovu ožívají. Každý text se tak stává nevyhnutelným návratem zpět.

UŠTĚKANÁ FENA

„Cítím se trochu absurdně, když poprvé vidím V. D. [...] Fascinují mě její ramena severské rolnice, má chuť bojovníka. V. je sjetá alkoholem, koksem, zřejmě i amfáči. Coralie jakbysmet. [...] Jsou to dvě toulavé feny. Štěkají na skupinku pravičáckých intelektuálů, kteří přišli film odsoudit kvůli sexuálnímu násilí.“ Takto vzpomíná tehdejší partner Despentes, Paul B. Preciado, na jejich první setkání při veřejném promítání filmu *Baise-moi*, inspirovaného jejím prvním stejnojmenným románem. Despentes odstartovala svou literární kariéru jako moderní Antigona, stejně hádává, nekompromisní, uštěkaná fena, jak píše Preciado, jež se nenechá jen tak umlčet a nebojí se světu vyštěknout své „ne“. Osvojuje si, jak to výstižně popsal Lukáš Rychetský, „právo na naštvanost“.

Debutový román *Baise-moi* vydává v roce 1994 u malého nakladatele Florenta Massota: černá obálka, rozprsklá hlava dítěte, které svírá matčinu ruku, holka v mini černých šatech s pistolí v ruce, v pozadí se rýsuje mužský obličej potřísněný krví,

Di Alava

INTERNATIONAL
DOCUMENTARY
FILM FESTIVAL
24.10. – 2.11.2025

RADIKÁLNÍ UČITELKA

Míla Janišová

S překladatelkou Petrou Zikmundovou o chcípácích,
francouzském #MeToo a brutální upřímnosti

DESPENTES CÍLENĚ NEZABŘEDÁVÁ V JEDNÉ FORMĚ

Text Zdeněk Staszek

Petra Zikmundová přeložila čtyři romány a jeden feministický manifest Virginie Despentes, aktuálně dokončuje překlad jejího debutového románu. Málokdo tak v Česku zná dílo Virginie Despentes do takové hloubky, stejně jako její postavy, možná otravné, ale milované. Bavili jsme se proto o smířlivosti Virginie Despentes, lásce k debilům i snaze jim porozumět.

BAISE-MOI

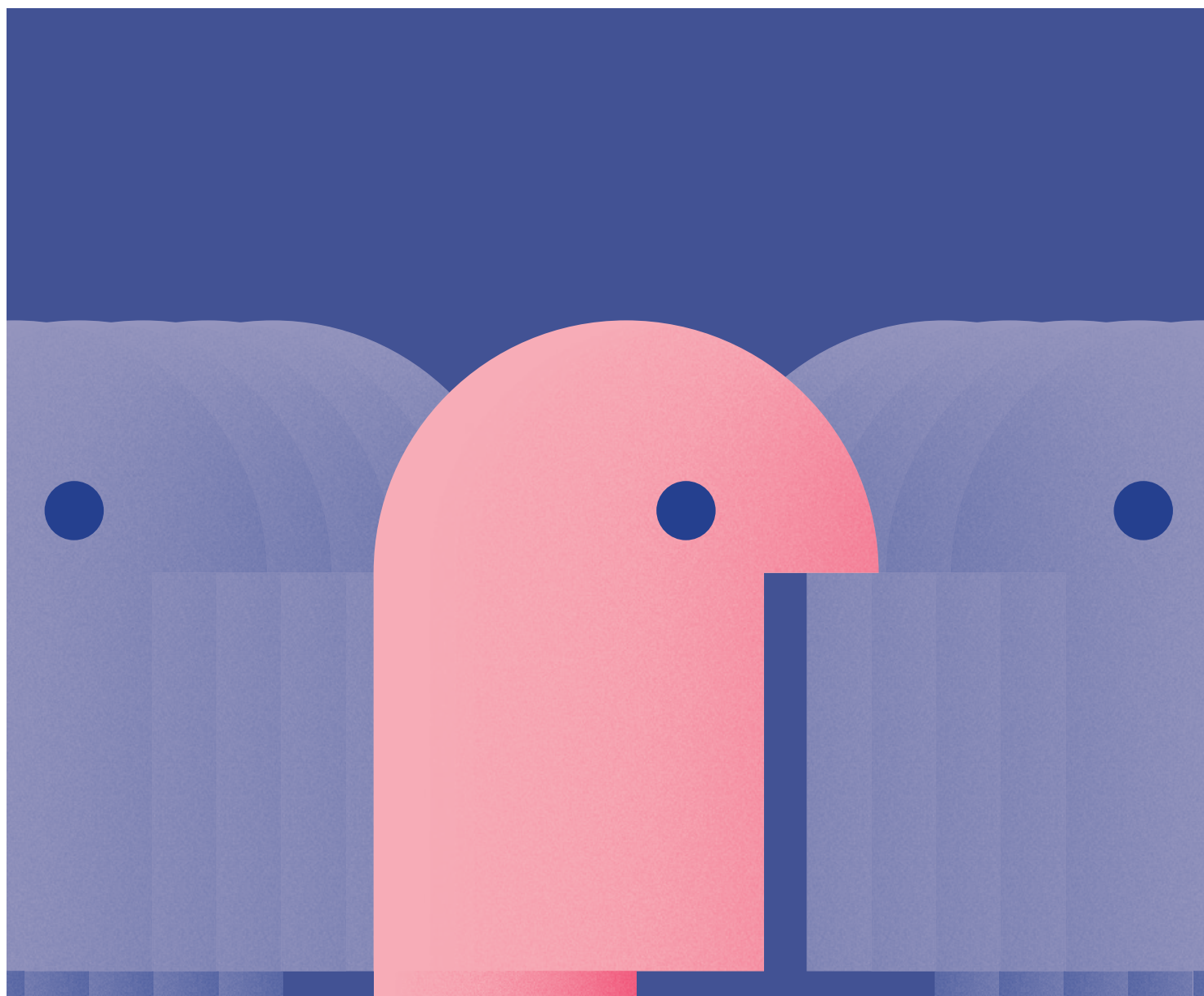
Překlad Petra Zikmundová

NA VŠECHNO SAMI

Pavel Pospěch

„Lidé si myslí, že být šťastný nějak souvisí se štěstím, že je to něco, co se člověku přihodí samo od sebe. Tak to ale není. Být šťastný je výsledkem vlastního úsilí. Musíte o to bojovat, trpět pro to, trvat na tom a někdy kvůli tomu musíte objet celý svět. Musíte bez ustání pracovat na tom, aby se vám dobře dařilo. A jakmile se vám podaří cítit se šťastní, nesmíte povolit v úsilí tento pocit udržovat. Musíte zabrat a stále se tlačit směrem nahoru, na vrcholek té vlny.“ Tato slova si v románu Elisabeth Gilbert *Jíst, meditovat, milovat*, podle nějž vznikl filmový hit s Julií Roberts v titulní roli, přeřikává jeho hrdinka, zatímco „se projíždí na kole při západu slunce na Bali“. Věcem, o kterých přemýšlí, ovšem dnes rozumí každý, tovární dělník, stejně jako manažerka korporátu: každý jsme přece svého štěstí strůjcem. Co s námi toto přesvědčení dělá? Jaký život vedeme odkázáni sami na sebe?

To, jak se poperete s tím, co vám život přinesl, záleží na vás. Možnost být šťastní máme všichni. Nedokážete ji využít? Tak přemýšlejte především o sobě a o tom, co jste udělali špatně. Mohli jste se svobodně rozhodnout, tak se teď nevymlouvejte. Tyto poučky jsou součástí specifické kultury — budeme ji říkat *kultura autonomie* — a ta se váže k *procesu individualizace*. Individualizace znamená, že si stále více můžeme žít podle svého a s životními překážkami se vyrovnat tak, jak sami uznáme za vhodné. Zároveň se s nimi ovšem sami vyrovnat *musíme*, a je to jenom na nás. Angličtina tuto pobídku shrnuje lakonickou zkratkou YO-YO: *You're on your own*. Náš životní osud je nám předložen jako úkol, píše sociolog Ulrich Beck. Při práci na tomto úkolu se stáváme něčím jako podnikateli sebe sama: vybíráme vhodné strategie, na každém kroku se rozhodujeme, občas riskujeme. Někdy jsme úspěšní a jindy ne — ale ať je to jakkoli, kultura autonomie nás učí, že úspěchy i selhání jsou náš vlastní problém, neboť jsme si je přivodili sami svými rozhodnutími: „Vykoupení i záhubu si člověk způsobí sám a je to jeho vlastní starost,“ shrnuje sociolog Zygmunt Bauman.

Kultura autonomie nejenže klade větší míru zodpovědnosti na jednotlivce, ale zároveň tak činí v době úpadku podpůrných mechanismů. Na jedné straně slábne kontrola státu a veřejných politik nad trhem práce, vzděláním nebo světem informací. Na straně druhé přestávají platit dřívější *návody na život*: jak se vyznat ve světě, jak se dobře rozhodnout, jak nejlépe naplánovat svou budoucnost v době ekonomické a politické nestability. Tyto návody si už nemůžeme půjčovat ani z minulosti („k čemu nám v době klimatické změny a umělé inteligence budou rady našich prarodičů?“), ani od odborníků („co expert, to odlišný názor“). Je to zkrátka celé na nás a na našich vlastních rozhodnutích.

U nás v Česku o tomto postoji něco víme a v podstatě jej ve velkém měřítku přijímáme za svůj. Ve srovnávacím průzkumu Eurobarometru se Češi zařadili k menšině evropských států, kde byly hodnoty autonomie (*self-direction*) vnímány jako důležitější než hodnoty solidarity (*benevolence*). Z příležitostných šetření také víme, že Češi rádi vysvětlují životní osudy druhých s odkazem na individuální charakteristiky: například chudobu vidíme častěji

než ostatní Evropané jako důsledek selhání jednotlivce než jako systémový problém. Výzkum European Social Survey ukazuje, že Češi jsou v evropském srovnání velmi silně orientováni na hodnoty individualismu — a výrazně méně na druhé. Analýza trendu navíc dokládá, že Češi se ostatním Evropanům dále vzdalují: „V české společnosti se hodnotová orientace na blaho ostatních systematicky v posledních patnácti letech snižuje,“ shrnují autorky studie. Jaký si to uděláme, takový to máme.

TO SI ZAŘÍDTE SAMI

Kultura autonomie se neprojevuje pouze v oblasti postojů k ekonomice, ale i v nárocích na orientaci ve světě okolo nás. Když jsem se svým výzkumným týmem v roce 2023 pořizoval rozhovory s obyvateli malých, odlehlých obcí na pomezí krajů, týkala se jedna z otázek jejich postoje k informacím. Respondenti se měli vyjádřit k tvrzení: *Svět je stále složitější, bylo by dobré, kdyby v některých věcech bylo více jasno*. Drtivá většina dotazovaných s tímto výrokem souhlasila, ovšem s dodatkem. „To si každý musí udělat sám, to jasno,“ prohlásil jeden z dotazovaných a v podobném duchu se vyjadřovali i ostatní. Ačkoli svět nepochybně je složitý a je zřejmé, že zvlášť nepřehlednost informačního světa je problémem celospolečenským, požadavek na jeho vyřešení dopadá na jednotlivce. Kultura autonomie nám ukládá samostatnost: máte možnost si udělat ve věcech pořádek sami, tak si ji považujte.

Téma porozumění světu se stává naléhavějším v době, kdy je stále větší část informací, textů a obrazů, které nás obklopují, produktem umělé inteligence. Modely strojového učení dovedou vytvářet obrázky a videa, které jsou k nerozeznání od pravých, což je pro publikum odkázané na zprávy z médií zásadní změna. Diktum o autonomním a racionálním občanu-voliči, které stojí v samotném základu našeho pojetí demokracie, podle amerického sociologa Jeffreyho Alexandera zní: „Lidé jsou v jádru racionální a rozeznají pravdu, když ji vidí.“ Jenže jak rozeznat pravdu, když jsme obklopeni masou falešných informací, které jsou k nerozeznání od pravých? Kultura autonomie nabízí řešení — a to přesně takové, jaké bychom od ní čekali:

**PAVEL
KOLMAČKA**

Básník čísla

**GABRIELA
POLÁKOVÁ**

Nová jména

**EDGAR
DUTKA**

Povídka

**VÁCLAV
ZYKMUND —
LUDVÍK
KUNDERA**

Ateliér

Básník čísla Pavel Kolmačka

Pavel Kolmačka (nar. 8. října 1962 v Praze) je básník, spisovatel a překladatel. Absolvoval elektrotechniku, obor silnoproud (České vysoké učení technické v Praze), a religionistiku, obor náboženství archaických kultur přírodních národů (Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně). Pracoval jako instruktor pracovní výchovy v ústavu sociální péče, sanitář v domově důchodců, redaktor, překladatel, korektor a středoškolský učitel. Žije v Chrudichromech u Boskovic. Debutoval společně s Bohdanem Chlábem, Miroslavem Salavou a Ewaldem Murrerem ve sborníku *Básně* (In margine, 1989). Vydal sbírky básní *Vlál za mnou směšný šos* (KDM a Výtvarná společnost Kruh, 1994, 2. vydání Kalich, 1996), *Viděl jsi, že jsi* (Petrov, 1998, německy 2001; cena Nadace Českého literárního fondu), *Moře* (Triáda, 2010), *Wittgenstein bije žáka* (Triáda, 2014) a *Život lidí, zvířat, rostlin, včel* (Triáda, 2018). Napsal také román *Stopy za obzor* (Triáda, 2006) a deníkovou prózu *Jedna věta* (58. svazek ERR, příloha *Revolver Revue*, 86/2012). Za román *Canto ostinato* (Triáda, 2023) získal Cenu Jaroslava Seiferta a Státní cenu za literaturu. Řada jeho básní byla zhudebněna (Karel Vepřek).

Povídka Edgar Dutka

Edgar Dutka (nar. 1941) vystudoval katedru scenáristiky a dramaturgie na FAMU, kde později mnoho let také vyučoval. Debutoval povídkovou sbírkou *U útulku 5* (Prostor, 2002), další povídky shromáždil v souborech *Stažení z kůže ze tmy vycházíme* (Torst, 2007), *Záliv Osamění & zapomenuté australské povídky* (Listen, 2007) a *Matka vzala roha* (Prostor, 2016). V roce 2004 vydal román *Slečno, ras přichází*, za který obdržel Státní cenu za literaturu. Na románovou tvorbu navázal až po více než patnácti letech knihou *Letní valčíky* (Listen, 2021). Je autorem řady rozhlasových a filmových scénářů, zejména k animovaným filmům a seriálům, a také odborných prací z oblasti scenáristiky, například *Minima z dějin světové animace* (AMU, 2004). Pro děti vydal knihu *Dvanáct nejkrásnějších pohádek* (Mladá fronta, 2009).

Nová jména Gabriela Poláková

Gabriela Poláková (nar. 2008) je studentkou třebíčského gymnázia, básnířkou a slamerkou. V roce 2025 získala za svou básnickou tvorbu první místo v soutěži Ortenova Kutná Hora.

Ateliér Václav Zymund — Ludvík Kundera

Dvacítku exemplářů *Výhružného kompasu* dali dohromady Václav Zymund (1914—1984) a Ludvík Kundera (1920—2010) zjara 1944 v Brně. Do titulu promítli nálady signalizované i kresbou na opakovaně exponované ženské ruce: náznak kompasu byl dle Kunderova svědectví šifrou „vyhlížení konce války“ ve společenství vyzařujícím silokřivky budoucí Skupiny Ra, pojmenované v duchu Zymundovy (prapůvodem rakovnické) iniciativy. Médiem seance byla Anna Korečková, již měl Zymund majiteli zapůjčené kamery Miloši Korečkovi posléze odloudit. Dále alespoň kradmý vzorek o čtyři dekády pozdějšího Zymundova vzpomínání: „Na začátku 40. let se tato víceméně nezávazná hra přeměnila ve zcela neodolatelnou a ničím nekontrolovatelnou vášeň, počet aktérů se rozmnožil, schůzky se konaly večer a naše aktivita trvala do časných hodin ranních. Fantazii se meze nekladly a kolektivní hra, jejíž ‚pracovní‘ stadia zaznamenával M. Koreček, hra bez scénáře, bez předem připraveného plánu, s rekvizitami zcela náhodně nalezenými, se rozvíjela až na pomezí absurdna.“ (Josef Moucha)

S Pirkko Saisio o *Helsinské trilogii*, obřím oranžovém miminu a autofikci

CHCI DOSÁHNOUT DOKONALÉ VĚTY

Text Jitka Hanušová

Prozaička, dramatička, scenáristka a herečka Pirkko Saisio patří mezi nejznámější a nejvlivnější tváře finské kultury. Literární a divadelní ikona, queer queen i neúnavná zastánkyně LGBT práv letos v květnu u příležitosti představení českých překladů vystoupila na pražském Světě knihy. Při besedách, autogramiádě i v zákulisí u piva působila, jak má ve zvyku — byla vtipná, až jadrná, svěží, skromná, zvědavá a vnímavá ke všemu a všem bez rozdílu.

GIVE YOUR JOB

SMRT DESIGNU

Matěj Málek

V posledních měsících si často vzpomenu na kolegu z doktorského studia. Na vědeckém kolokviu v závěru ročníku prezentoval své teze o proměnách na trhu práce. Byl přesvědčen, že se nacházíme v bodu zlomu, brzy nastane moment masivní automatizace a jediné smysluplné uplatnění budou lidé nalézat v kreativním průmyslu. V odvětvích, kde je třeba takzvané přemýšlet. Takže se všichni musí urychleně rekvatifikovat.

Uplynulo sotva pár let a mnozí zvěstují smrt grafického designu a dalších kreativních profesí. Všudypřítomná AI myslí, kreslí, navrhuje a programuje za nás. Technologické korporace propouštějí

pro nadbytečnost, často pomocí vygenerovaných dopisů, se zákazníci komunikují skrze chatboty a na sociálních sítích se prezentují generovaným obsahem, zatímco s popelářským autem stále jezdí lidé. Automatizace nakonec ohrožuje někoho úplně jiného než nekvalifikované profese — nahradit levnou práci strojem se často nevyplatí, potřebné investice vysoce převyšují náklady statu quo. I proto by mě zajímalo potenciální pokračování dokumentu *Nová šichta*, v němž jsme sledovali čerstvě propuštěného horníka na cestě rekvatifikačním kurzem k profesi programátora. Jak se se situací vyrovnává?

**OSKAR ED.
MŮJ NEJLEPŠÍ
PŘÍTEL**

Branko Jelinek

**ZPRÁVA
POSLEDNÍHO
ČLOVĚKA**

Jiří Pehe

KNIHA DANIEL

Chris de Stoop

**VÁCLAV
A KAMILA
BENDOVÍ.
PŘÍBĚH LÁSKY
A ODVAHY**

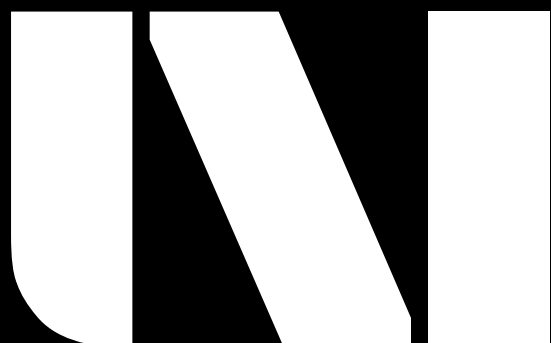
Alice Horáčková

KKK

Večer časopisu Host
Pavel Pospěch

20. října < 19:00
 Rezidence Café Kaprál
 Údolní 17, Brno
www.cafekapral.cz

KULTURNÍ MAGAZÍN

Každý měsíc přinášíme dávku rozhovorů, portrétů, esejí a recenzí. Mapujeme alternativní hudbu, jazz, world music, píšeme o filmu, divadle a umění.

Předplatte si **UNI magazín** a nově získáváte i elektronickou verzi časopisu a přístup do kompletního archivu. **Objednávejte na**
www.magazinuni.cz

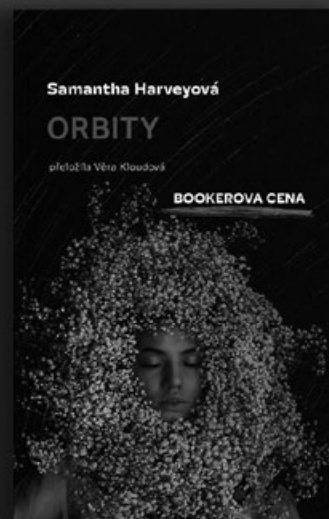
TĚLA VE TMĚ
DAVORIN LENKO

Napsal jsem
svou chmurnou
budoucnost.

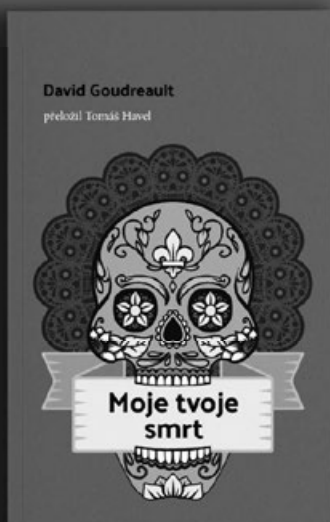

Nevděčná dcera,
nehodná matka,
nevrlá milenka
a altruistka.

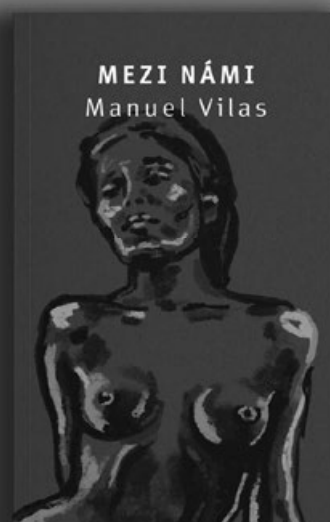
ORBITY
SAMANTHA HARVEYOVÁ

Tváří v tvář nekonečnu.

MOJE TVOJE SMRT
DAVID GOUDREULT

MEZI NÁMI
MANUEL VILAS

Mezi námi je prostor
pro pravdu i sebeklam.

NAKLADATELSTVÍ BETA
Knihy, které nejsou černobílé

Otevřený tradici,
věrný jinakosti.

Od roku 1990.

Předplatte si Tvar za 1 050 Kč ročně.

ČEČE REVOLVER REVUE!

AKTUÁLNÍ PRO DNEŠEK
I BUDOUCNOST

ČASOPIS
KULTURNÍ SEBEOBDRANÍ

SINCE 1985

www.revolverrevue.cz | www.bubinekrevolveru.cz

svetovka.cz

Aktuální číslo # 8/2025

Plav

Měsíčník pro
světovou literaturu

Pověry a písňe pastvišť Z moderního Mongolska

G. Ajúrdzana
S. AnudariL. Öldzítögs
EmüdžinRoční předplatné
objednávejte na
svetovka.cz/jak-koupitRozhovor k novému překladu:
Jevgenija Někrasova o své knize *Kůže*
Esej překladatele:
Petr Vidlák o překládání Olgy Tokarczuk

12. Broumovské diskuse

Broumov
5.–9. listopadu 2025

Téma:

Kultura a vzájemnost

Jak může kultura přispět
k řešení krizí, kterým čelíme?
Žijeme v době kulturních válek?
Jak ovlivňuje kultura
kvalitu života?Předprodej a program:
broumovskediskuse.cz

Meme

PŘEMLUV SUŠIČKU

Jakub Jetmar

Co říkám své kočce a znám přitom jako slizký chlapík. Prostořeká recenze kuchyňských houbiček. Polemika za Ježíše-bělocha (i barva kůže byla zázrak). Výlet na barcelonský protest proti turistifikaci města. „Promiň, že píšu až teď, trávím několik hodin denně s krátkými videi, které mi algoritmus vybírá na základě jejich schopnosti vzbudit emoce, dojí můj nervový systém jako krávu, takže nejsem schopná udržovat vztahy.“

Strávil jsem po čase večer s TikTokem a smál se s frekvencí, kterou neznám u žádného animáku, webu, televizní show. Krátká vertikální videa a nástroje pro snadný střih v lidech očividně probouzí Thálii. Rozkvétají ve veselé básníky a básnířky, pokud si tedy dovolíme mezi soudobé pastorály zařadit i dramatizaci sušičky na prádlo, která nenápadně natahuje slibovaný čas dokončení programu. (To tyhle proradné stroje skutečně dělají.)

Nekonečný proud lidské komedie vyvolává obdiv; tolik dosud nepoznané kreativity! Ochotně ale přistoupím i na lamentování, že lidé tráví stále víc času — průměrný uživatel až hodinu denně, nejvíc ze všech sítí — u slaboduchých blbin, vábníček laciného dopaminu™, u nichž nám stačí za nehet usouvztažnění. (Její sušička *taky* natahuje čas!) Tiktokové univerzum opouštím neuroticky vybíkaný, aniž by v mé paměti zůstala být jen malá část zkonsumovaného.

Popularita krátkých videí (a generativní jazykové modely) nás přenáší do postgramotného světa, tvrdí poslední měsíce zatím ještě lidmi psané eseje. Sám jsem vzestup orální kultury silně prožíval na táboře pro aspiranty i matadorky novinařiny DATschool. Máloco se diskutovalo tolik jako právě vertikální videa. Nešlo jen o byznysové otázky a tradiční hledání nových distribučních modelů. Zejména mladé účastnictvo vychází z vlastní zkušenosti, ve které Reelsy a TikToky představují prominentní bránu do světa. Zároveň pracují v tradičních redakcích, v nichž oteře drží lidé socializovaní textem. Diskusemi i proto prostupovalo vzájemné povzbuzování: buďme těmi, kdo oba světy skloubí. Když se to podaří, videa dovedou aspoň část publika k návštěvě původního zdroje.

V sychravých vysočinských dopoledních ale za nehty zalézala i nostalgie těch, kdo chtějí psát. Nedělat videa, nestát před selfie kamerou, psát. Většina z nás si však, zdá se, formální purismus dlouhodobě dovolit nemůže. Pokud se mají plody novinařiny skutečně šířit, opustit příslovečnou bublinu, musí jejich autorstvo rozvinout i rétoricko-stříhové umění, odnáším si z Vysočiny. Jak zaujmout v konkurenci sušičkové pantomimy, těžko říct.

Autor je novinář.

HOST → 9

Osobnost

JUDITH HERMANN

Téma

NUDA

Básník čísla

FILIP KLEGA

Reportáž

PETR ŠESTÁK

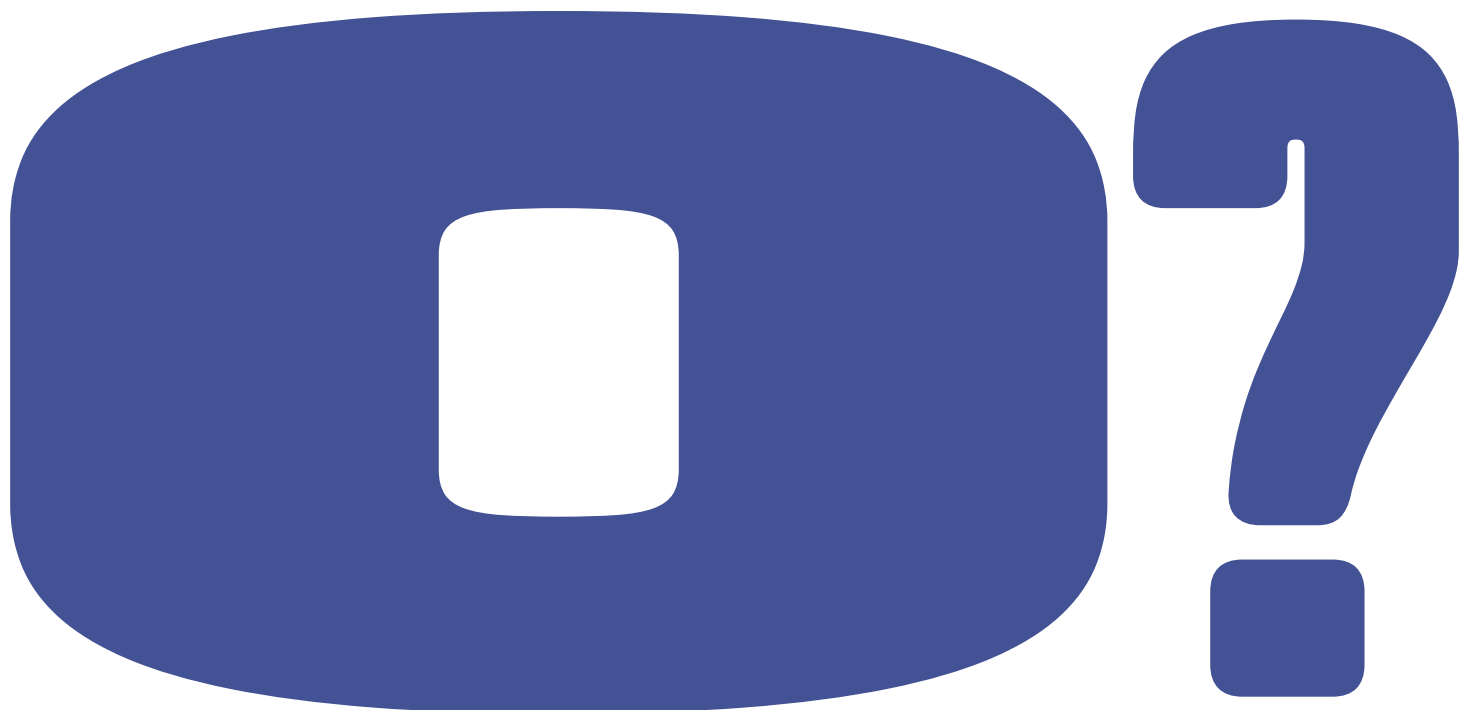
HISTORIE

JIRÍ VOLF

BELETRIE

VIKTOR ŠPAČEK

Nikdy nepíšu o, vždy píšu z.

Adania Shibli

Nakladatelství PROSTOR uvádí

NOVÁ KNIHA ANDREY SEDLÁČKOVÉ

PO PRVNÍ DÁMĚ SURREALISMU

PŘICHÁZEJÍ LÉTA EROTICKÁ

P
R
O
S
T
O
R

Dáváme kvalitním knihám prostor

